

EL CATALÀ A TRAVÉS DELS TEMPS

(C O M E N T A R I)

B. BARBERÀ

Ajagut, com una tija de blat ja granada i vinculada pel cerç, sota una carrasca d'un mas del terme de Les Coves, lloc on vaig nàixer, he llegit sense pressa i fixant-m'hi "EL CATALÀ A TRAVÉS DELS TEMPS".

He de dir que no m'ha sobtat perquè arran d'uns fets personals viscuts quan jo, un xitxarel·lo covarxi i a més a més masover, vaig baixar a Castelló a estudiar magisteri (altres estudis possibles no n'eren), al més pregon del meu ànim es despertà l'interès per la llengua que sempre havia parlat, parlava, parle i parlaré. Llavors em preguntava:

Com és que sortisc amb una xica de qualsevol barri de Castelló i em parla castellà?

Faig una trucada a la Ciutat Comtal i a la meua oïda arriba: "Digui, digui si us plau", en canvi ací al Nostre País massa sovint és a l'inrevés.

Per què hi ha pares valencians de soca arrel que els parlen als fills en castellà?

Com és que això no passa dellà del riu Sènia? Ni tortosins, ni caveros ni canareus ho fan i són ben a prop d'ací.

La batalla d'Almansa ens ha dut totes aquestes coses?

Aquests fets i d'altres que us cansaria llegir-los feren que tractés d'esbrinar-ho tot.

Aquella època no era la més adient. Llavors els llibres en valencià no eren en abundor. Però, sortosament un

veí meu (em referisc al mas) En Casimir Melià i Tena, enginyer industrial, llicenciat en Ciències Exactes a Barcelona, més vell que el meu pare, però malgrat tot, les xerrades d'ambdós eren freqüents. Més tard esdevingué lletraferit arran d'una malaltia que el postrà força temps al llit. Fou membre de la societat castellonenca de Cultura, a hores d'ara és mort, jo des d'ací vull recordar-lo i retre-li homenatge. Bé, En Casimir un dia em digué: "No tinguis neguit i llegeix En Sanchis Guarner", i em donà: "La Llengua dels Valencians" (no me'n recordo pas quina edició era).

Per tot això suara esmentat (una mica llarg) és pel que en llegir En Lluís López el fons no se m'ha fet estrany.

De tota manera m'atreveixo a comentar algunes coses. No vaig a dir què vol ser aquest llibre, això ho diu millor que ningú l'autor:

"Aquest llibre, constituït per un recull d'articles apareguts al setmanari "Treball", es proposa divulgar de la manera més entenedora possible la història de la nostra llengua. No és pas un curs complet amb un elevat nivell intel·lectual i gran rigor històric, sinó que més aviat ha cercat una gran agilitat expositiva, gairebé un estil periodístic, i un to assequible al gran públic. És un treball amb bones possibilitats didàctiques que permet d'ésser utilitzat en l'ensen-

EL CATALÀ A TRAVÉS DELS TEMPS

Lluís López del Castillo

col·lecció nadal

yament, i que pretén la divulgació d'uns coneixements que no han d'ésser reservats només als professionals".

D'entrada i coneixent-me he d'agrair als romans que no imposaren als nostres avantpassats el llatí mitjançant la prohibició d'ús de les llengües autòctones que s'hi parlaven. El mateix agraïment als anglesos en nom dels menorquins perquè mentretant el seu domini varen permetre l'ús oficial del català a l'illa, la qual cosa els va permetre el conreu de la llengua en tots els camps.

El dominador de qualsevol ésser humà quasi sempre aconseguix allò que no desitja, al capdavant el foc mal apagat ressorgeix al primer vent que bufa i de vent tard o d'ora sempre en fa.

Malgrat que molts valencians als catalans no se'ls passen, gràcies a la divulgació que n'han fet, la nostra llengua és coneguda arreu del món:

Any 1964, ja hi havia una càtedra de català a la Universitat alemanya de Heidelberg.

Heus ací un fet recent: el "Boletín Oficial del Estado", el mític B.O.E. canviarà profundament d'aspecte si prospera una proposta del Parlament de Catalunya que demana la traducció de totes les lleis de l'estat al català i a les altres llengües oficials.

No cal que diga que tot el ventall de formacions polítiques de la cambra votaren favorablement la proposta d'Iniciativa per Catalunya. Mentrestant la nostra cambra segueix debatent en castellà, que cadascú n'extrega llurs conclusions!

En el capítol *Una llengua literària parla l'autor de com l'eix Barcelona-València és protagonista principal de la història d'aquells segles*, imposa la norma de la llengua parlada a tot el territori nacional, juntament amb el gran tràfec mercantil, polític i militar fa que exporti formes pròpies a d'altres llengües. A hores d'ara eixe eix s'allargat: Alacant-València-Castelló-Tarragona-Barcelona-Perpinyà, a més a més hi ha, si més no, reforçaments transversals.